

УДК: 81'255.4 (=111: =161.2)

О. А. Остроушко

ДЕЯКІ ГРАМАТИЧНІ ТРУДНОЩІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕКСТІВ)

Остроушко О. А. Деякі граматичні труднощі англо-українського перекладу (на матеріалі інформаційних текстів).

У статті описано особливості перекладу українською мовою англійських пасивних, інфінітивних та дієприкметникових конструкцій, поширених в інформаційних текстах. Визначено граматичні трансформації та чинники, які впливають на вибір варіанта перекладу.

Ключові слова: переклад, граматична трансформація, пасивний стан, інфінітив, дієприкметник.

Остроушко О. А. Некоторые грамматические сложности англо-украинского перевода (на материале информационных текстов).

В статье описаны особенности перевода на украинский язык английских пассивных, инфинитивных и причастных конструкций, распространенных в информационных текстах. Определены грамматические трансформации и факторы, влияющие на выбор варианта перевода.

Ключевые слова: перевод, грамматическая трансформация, страдательный залог, инфинитив, причастие.

Ostroushko O. A. Some grammatical complications of translation from English into Ukrainian (on the materials of information texts).

The peculiarities of translation some English grammatical constructions (passive voice, infinitive and participle) into Ukrainian are described. Grammatical transformations and factors influencing choice of translation variant are determined.

Key words: translation, grammatical transformation, passive voice, infinitive, participle.

Дослідження лінгвістичних аспектів перекладу – мовленнєвої діяльності, яка забезпечує спілкування, а значить, і соціальну взаємодію носіїв різних мов, – є на сьогодні важливим завданням сучасного мовознавства. Переклад розглядається як націтворчий чинник, як чинник утвердження українства. Затвердження державного статусу української мови на території України сприяло становленню її як мови науки й техніки, а це стимулювало дослідження в галузі перекладу термінів, відтворення звучання іноземних власних назв українською мовою та українських – іноземними мовами, жанрових проблем перекладу [7, с. 18]. Незважаючи на велику кількість наукових розвідок,

що стосуються як загальних проблем перекладознавства, так і окремих результатів перекладацької праці, ще й досі наявна різновекторність дослідницьких підходів до перекладацької діяльності, існує необхідність накопичення дослідницьких матеріалів щодо узагальнення безпосередньо перекладацької практики. Перекладознавці, не відмовляючись від пошуків ідеальної моделі перекладу, прагнуть визначити й описати особливості перекладу текстів різних жанрів і стилів, виходячи з того, що текст є метою, об'єктом і результатом перекладу (В. Комісаров).

Актуальність дослідження зумовлена недостатнім порівняльним вивченням граматичних особливостей перекладу українською мовою англійських інформаційних текстів, а також сучасними вимогами до перекладу, коли йдеться про необхідність досягнення комунікативної еквівалентності оригінального й перекладного текстів.

Відмінності між текстами в граматичному плані менш виразні, ніж відмінності лексичні, однак не менш важливі й різноманітні. Тексти різняться не інвентарем і складом граматичних форм і конструкцій, а їхньою частотністю. Водночас, поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища досить умовний, адже в кожній мові лексика тісно пов'язана з граматикою і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їхнього лексичного наповнення. Усе ж існують певні загальні закономірності співвідношення та відповідності граматичних форм і конструкцій мов оригіналу й перекладу.

Уміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, правильно конструювати речення в перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу – обов'язкова умова адекватного перекладу. Природно, що найбільший комплекс граматичних проблем перекладу пов'язаний із розумінням синтаксичної структури та морфологічного складу речень як мовних елементів, що є безпосередніми носіями предметної інформації. Найбільшої ваги набуває саме функціонально-стилістичний рівень речення, який певним чином включає в себе морфологічний рівень [2, с. 15–16].

Усі граматичні труднощі перекладу В. Карабан поділяє на такі групи: 1) труднощі, зумовлені розбіжностями в будові мов, у наборі їхніх граматичних категорій, форм та конструкцій; 2) труднощі, пов'язані з різним обсягом змісту подібних у двох мовах форм і конструкцій; 3) граматичні явища мови тексту оригіналу, що мають відмінні від

відповідних граматичних явищ мови перекладу функціональні характеристики; 4) граматичні явища, що мають різні частотні характеристики в мовах оригіналу й перекладу, викликані розбіжностями в мовностилістичних нормах текстів мовами оригіналу й перекладу [2, с. 17–18].

Тільки незначна частина англійських та українських висловлювань має ідентичну синтаксичну структуру та порядок компонентів. Більшість речень при перекладі вимагає застосування граматичних трансформацій, яке має спрямовуватися на адекватну передачу смислу оригіналу й урахувати норми мови перекладу [2, с. 22]. Під граматичною перекладацькою трансформацією розуміють зміну граматичних характеристик слова, словосполучення або речення в перекладі. Оскільки граматики тісно пов'язана з лексикою, значна кількість перекладацьких трансформацій має змішаний характер, тобто при перекладі відбуваються одночасно лексичні й граматичні зміни.

Звернемо увагу на найбільш частотні граматичні труднощі перекладу інформаційних текстів.

Переклад конструкцій пасивного стану

Категорія пасивного стану властива дієсловним формам і англійської, й української мов, але між англійськими та українськими пасивними конструкціями є низка відмінностей: «A peculiar feature of passive constructions in English is their much more frequent use than in Ukrainian. This is accounted for a) the use of some English irregular verbs as regular; b) the use of any of the two direct objects as subjects of the sentence in the passive voice; c) the use of prepositional objects as subjects in the passive voice; d) the use of the past participle as a nominal part of the predicate» [5, с. 160].

Залежно від лексичних та синтаксичних характеристик речення форми пасивного стану дієслова-присудка англійського речення перекладаються кількома способами:

– дієсловом пасивного стану (з постфіксом *-ся*) у відповідній часовій формі при підметі у двоскладному реченні: *Since the early 1980s, US personnel have served at the joint Soto Cano air base near the capital, **which is now used** principally for drug interdiction and humanitarian missions* (DT, 01.07.09) – «З початку 1980-х війська Сполучених Штатів служать біля об'єднаної повітряної бази в Сото

Кано, яка зараз використовується тільки для запобігання ввезенню наркотиків і задля гуманітарних місій»; *Some 100 million sharks are caught in commercial and sports fishing every year...* (DT, 02.07.09) – «Близько ста мільйонів акул щороку виловлюється в комерційних і спортивних цілях»; *Permanent residency is only allowed after five years of marriage* (DT, 02.07.09) – «Постійне місце проживання дозволяється після п'яти років шлюбу»;

– дієсловом у формі III ос. мн. тепер. і майб. часів або у формі мн. мин. часу, яке виступає головним членом односкладного неозначено-особового речення: *The shadow Chancellor bought the farmhouse in Tatton with his wife Frances shortly before he was elected to Parliament in 2001* (DT, 02.07.09) – «Тіньовий прем'єр-міністр» разом із своєю дружиною Френсіс придбали дім на фермі в Таттоні недовго до того, як його обрали в Парламент у 2001 році»;

– безособовою дієслівною формою на *-no*, *-to*, яка є головним членом односкладного безособового речення (з допоміжними дієсловами, що передають граматичне значення минулого чи майбутнього часу): *So far more than 7,500 people have been diagnosed with swine flu in the UK.* (G, 07.07.09) – «Більше ніж у 7 500 людей у Великобританії було діагностовано «свинячий грип»;

– пасивним дієприкметником, який разом із допоміжним дієсловом (де треба) утворює складений іменний присудок українського речення: *The poll of 997 voters was carried out between June 23 and 29* (DT, 01.07.09) – «Опитування 997 виборців було проведене 23-29 липня». При цьому може відбуватися синтаксична трансформація речення, за якої додаток англійського речення перетворюється на підмет в українському варіанті: *...in future small compasses will be issued to those detainees who request them* (DT, 01.07.09) – «У майбутньому маленькими компасами будуть забезпечені ті ув'язнені, котрі цього потребують»;

– інфінітивом (особливо в підрядних предикативних частинах умови): *Some experts have said the animals have the potential to wipe out parts of Australia's unique and fragile desert ecosystem if they are not stopped* (DT, 27.07.09) – «Деякі експерти заявили, що тварини потенційно можуть знищити значну частину унікальної і крихкої австралійської пустельної екосистеми, якщо їх не зупинити»;

– особовою формою дієслова активного стану (з синтаксичними трансформаціями речення, зокрема з перетворенням

додатка англійського речення на підмет українського): ...*this year's summit will be attended by representatives from China, Brazil, India, Mexico, South Africa, Australia, South Korea and Indonesia* (DT, 02.07.09) – «Цьогорічний саміт **відвідають представники** Китаю, Бразилії, Індії, Мексики, Південної Африки, Австралії, Південної Кореї та Індонезії».

Пасивний інфінітив у складі модального дієслівного присудка звичайно перекладається українським інфінітивом: *Engineers at Japanese firm Toyota have created a prototype wheelchair that can be controlled using brain waves* (DT, 01.07.09) – «Інженери японської фірми «Тойота» розробили дослідний зразок інвалідного візка, яким **можна керувати** подумки».

В українському реченні після модального компонента може йти іменна частина, котра складається з інфінітива допоміжного дієслова й іменної частини, вираженої, як правило, пасивним дієприкметником: *The South's spy agency has said the hacking may be linked to North Korea* (DT, 09.07.09) – «Розвідувальна служба Південної Кореї заявила, що **хакерство може бути пов'язане** з Північною Кореєю»; *For many years, this was the only cemetery where African Americans could be buried* (DT, 09.07.09) – «Протягом багатьох років це кладовище було єдиним, де **могли бути поховані афро-американці**».

Як бачимо, переклад англійських пасивних конструкцій українською мовою супроводжується низкою граматичних трансформацій, що зачіпають як морфологічні характеристики слів, так і синтаксичну будову речення загалом. Англійське дієслово пасивного стану може при перекладі замінюватися на різні форми українського дієслова: пасивний стан, безособова форма на *-но*, *-то*, дієприкметник, активний стан, інфінітив.

Переклад інфінітивних конструкцій

Інфінітив і в англійській, і в українській мовах може виконувати різні синтаксичні функції: підмета, простого присудка, частини складеного присудка, додатка, означення, обставини. Англійський інфінітив у цих функціях, коли він не входить до складу інфінітивних зворотів, як правило, не викликає труднощів при перекладі. Його українськими відповідниками можуть бути:

– інфінітив (у різних синтаксичних функціях): *Though I understand that he wants to show his love on the big day* (DT, 07.08.09) – «Тим не

менше я розумію, що в такий день він хоче **показати** свою любов»; *You have to know how language works to know whether people will understand what you are texting...* (DT, 07.08.09) – «Ви маєте **знати**, як працює мова, щоб **знати**, чи зрозуміють люди те, що ви пишете»; *My parents always knew it was a dream of mine to do this* (DT, 24.08.09) – «Мої батьки завжди **знали**, що **зробити** це було моєю мрією»; *He took just over two hours to reach the top...* (DT, 01.09.09) – «Йому знадобилося всього дві години, щоб **досягти** вершини»; *...there are no plans to change that* (DT, 01.09.09) – «**Змінювати** це планів немає»;

– іменник (як правило, віддієслівний): *This means new bees are brought in every season to ensure the plants are pollinated, spreading disease. For example bees are being transported regularly from Australia to America to pollinate crops. Beekeepers also claim that pesticides that were judged to be safe are affecting bees over time and causing the insects to die* (DT, 24.08.09) – «Це значить, що нові бджоли, які щосезону доставляються для **опилення** рослин, поширюють хворобу. Наприклад, бджоли постійно транспортуються з Австралії до Америки для **опилення** зернових. Бджолярі заявляють, що пестициди, які вважаються безпечними, з часом шкодять бджолам і спричиняють **смерть** комах»; *The Committee on Bible Translation, an independent group of conservative scholars and translators formed in 1965 to create and revise the NIV, will oversee the new revision* (DT, 01.09.09) – «Комітет з перекладу Біблії, незалежна група консервативних філологів і перекладачів, заснована в 1965 році для **створення й виправлення** нової міжнародної версії Біблії, буде наглядати за новим виправленим виданням»;

– особова форма дієслова у предикативній функції в підрядній частині складнопідрядного речення (з'ясувального, означального, мети): *The two herbivores... are new types of titanosaurs, the largest animals to ever walk the earth* (G, 22.07.09) – «Два трав'яїдних... – нові види тиранозаврів, найбільших тварин, які коли-небудь **жили** на Землі».

Англійський інфінітив, поєднуючись із залежними словами, може утворювати особливі звороти. Зворот Complex Object будується за моделлю S + P + Noun / Pronoun + Infinitive. Він являє собою синтаксичне спрощення складнопідрядного речення з підрядним з'ясувальним: підмет і присудок головної частини речення зберігаються, сполучник *that* опускається, підмет підрядної частини

стає додатком у головній, після якого йде інфінітив, що виражає дію, яку виконує або якої зазнає особа чи предмет, позначений додатком-іменником чи займенником. Цей зворот вживається після дієслів, що означають: розумову діяльність, припущення, сподівання; прохання, вимогу, пораду, дозвіл; сприймання за допомогою органів чуттів; емоційне ставлення [3, с. 193–195].

Вибір варіанта українського перекладу звороту Complex Object буде залежати від лексичного значення дієслова, після якого він вживається, від лексичного значення й граматичної форми самого інфінітива [4, с. 259]. Як правило, цей зворот перекладається складнопідрядним реченням із підрядним з'ясувальним, у якому англійському інфінітиву відповідає особова дієслівна форма, що виконує роль присудка (головного члена речення) в підрядній частині. Indefinite Infinitive перекладається дієсловом у формі теперішнього або минулого часу; Perfect Infinitive завжди перекладається минулим часом; після дієслова *expect* інфінітив перекладається дієсловом у формі майбутнього часу: *Wedding disaster: throwing of bride's bouquet causes plane to crash* (DT, 14.07.09) – «Нещастя на весіллі: кидання букета нареченої стало причиною того, **що розбився літак**» (можливий і варіант: «...кидання букета нареченої спричинило падіння літака»); *...most astronomers believe them to be optical illusion* (G, 22.07.09) – «...більшість астрономів вважає, **що це оптична ілюзія**» (можливий і варіант: «більшість астрономів вважає їх оптичною ілюзією»); *The family asked for their privacy to be respected* (G, 07.07.09) – «Сім'я просила, **щоб була збережена конфіденційність**». Можливий і переклад українським інфінітивом або віддієслівним іменником: *...the flowers were sucked back into the engine, causing it to catch fire and explode* (DT, 14.07.09) – «Квіти засмоктало назад у двигун, що спричинило **його загоряння й вибух**»; *Michael Fitter... first asked Mary Oaten to marry him during the second world war...* (G, 05.07.09) – «Майкл Фіттер уперше **просив** Мері Оутен **вийти за нього заміж** під час другої світової війни»; *I finally forced them to do something...* (G, 13.07.09) – «Я врешті змусив їх що-небудь **зробити**».

Типовим для англійських інформаційних текстів виявився зворот Complex Subject. Він також уживається для спрощення складних речень: підмет підрядної частини стає підметом простого речення, присудок головної частини змінюється й узгоджується з новим підметом, а безпосередньо після нього виступає присудок підрядної частини у формі

інфінітива, який продовжує означати дію підмета [3, с. 198]. З погляду перекладу розрізняють два види Complex Subject: з формою активного та формою пасивного стану дієслова-присудка. Речення з пасивною формою дієслів (що означають думку, припущення, сподівання; наказ, прохання, дозвіл; сприймання за допомогою органів чуттів) перекладається переважно складнопідрядним реченням із підрядним з'ясувальним, у якому головну частину складає неозначено-особова або безособова форма дієслова-відповідника особової форми англійського дієслова-присудка, а підрядну частину утворює підмет, який відповідає підмету англійського речення, та особова форма дієслова-присудка, яка відповідає інфінітиву англійського речення [2, с. 106–107]. Неперфектний інфінітив звичайно перекладається формою теперішнього часу, а перфектний – формою минулого часу дієслова-присудка підрядної частини: *The professors **are said to have** renovated houses...* (DT, 24.08.09) – «Кажуть, що професори мають відновлені будинки...»; *The end product **is expected to provide** pilots and air traffic controllers with maps and graphic displays showing rapidly evolving likely areas of storms and turbulence* (G, 09.07.09) – «Очікується, що кінцевий продукт забезпечуватиме льотчиків і диспетчерів картами й графічними зображеннями, котрі показуватимуть території можливих штормів і турбулентності»; *Each region across the world **is believed to have** a unique isotopic profile, reflected in the food, water and air particles. Anyone who visits a specific region **is thought to absorb** elements from the immediate environment* (G, 12.07.09) – Вважається, що будь-який регіон світу має унікальний ізотопічний профіль, який відбивається в їжі, воді, повітрі. І кожен, хто відвідує певний регіон, на думку науковців, абсорбує елементи з навколишнього середовища»; *Once completed the lake **is supposed to cover** 770 square miles...* (G, 18.07.09) – «Припускають, що, завершене, озеро покриватиме близько 1 200 квадратних кілометрів».

Речення, у яких вжито Complex Subject з активною формою дієслова-присудка (дієслова *to seem, to happen, to appear, to prove, to turn out*, прикметники *sure, certain, likely, unlikely* тощо), можуть перекладатися з аналогічними трансформаціями або простим реченням, ускладненим вставною конструкцією, у яку трансформується особова форма англійського дієслова-присудка [4, с. 266]: *...sleeping seven or eight hours per night **appears to be** optimal for health* (DT, 02.07.09) – «Семи- або восьмигодинний сон, певно, є оптимальним для здоров'я»; *Production **is now likely to rise**...* (DT, 01.09.09) – «Видобуток зараз, цілком імовірно,

зростає»; *The disease seems to be spreading faster in the UK than elsewhere.* (G, 07.07.09) – «Здається, хвороба поширюється у Великобританії швидше, ніж де-інде».

Бачимо, що в англійських конструкціях із Complex Subject міститься інформація різного плану: особова форма дієслова-присудка передає модальне значення ймовірності / неймовірності, можливості / неможливості, вірогідності дії тощо, названої інфінітивом, а також указує на джерело повідомлення, як правило, неокреслене, неозначене. Подібні синтаксичні комплекси дають змогу авторам дотриматися вимоги об'єктивності викладу інформації, уникнути категоричності щодо певних подій. Це зумовлює й вибір українського відповідника при перекладі: дієслівної форми в неозначено-особовому значенні, у безособовому значенні або модального прислівника: *About 85,000 people are expected to attend each day of the three-day festival in Balado, Kinross-shire...* (G, 12.07.09) – «**Очікується**, що близько 85 000 людей щодня відвідають триденний фестиваль у Баладо, графство Кінроссшир (Шотландія)», *He is expected to stick to his schedule despite the accident* (G, 17.07.09) – «**Очікують**, що він дотримається свого розкладу, незважаючи на пригоду»; *The bird, highly prized by Arab falconers, will be named by the prince, who is said to have a keen interest in falcons* (G, 13.07.09) – «Птаха, високо поціновуваного арабськими сокольнічими, принц, котрий, **як говорять**, захоплюється соколами, назве сам»; *The tour is reported to be U2's most expensive to date.* (G, 01.07.09) – «Цей тур U2, **як повідомляють**, буде найдорожчим на сьогодні»; *...they seem to be holding up very well.* (DT, 01.07.09) – «Вони, **здається**, продовжують почуватися дуже добре».

Норми мови перекладу можуть вимагати глибшої синтаксичної трансформації речення: *Men living in Manchester are less likely to survive to their mid-70s than those anywhere else in England and Wales* (G, 09.07.09) – «Чоловіки, які проживають у Манчестері, мають менше шансів дожити до 70–75 років, аніж ті, хто проживає в Англії чи Уельсі».

Переклад англійського інфінітива залежить від його лексичного значення, граматичної форми, синтаксичної функції, від контекстуального оточення, зокрема від форми дієслова-присудка, якщо інфінітив входить до складу зворотів. Також важливим чинником є норми мови перекладу, що в ряді випадків дають можливість вибору варіантів перекладу.

Переклад дієприкметників і дієприкметникових конструкцій

Дієприкметник як особлива дієслівна форма наявний в обох мовах, але різниться набором граматичних форм і синтаксичними функціями.

Англійська мова має дві форми дієприкметника: дієприкметник теперішнього часу (Participle I) і дієприкметник минулого часу (Participle II). Participle I близький за значенням до прикметника і прислівника. Він називає ознаку предмета чи дії, яка виникає внаслідок дії, яка виконується чи вже виконана. Цей дієприкметник виконує функції означення й обставини. В останньому разі він відповідає українському дієприслівнику, позначаючи дію, котра відбувається одночасно з дією присудка або передує їй. Адвербіальний дієприкметник звичайно співвідноситься з семантичним суб'єктом, названим підметом, однак в англійській мові існує так звана абсолютна конструкція, у якій дієприкметник має свій власний семантичний суб'єкт, ці конструкції означають супутню дію чи мають причинне значення [1, с. 83–85]. Participle II має лише одну форму й переважно ад'єктивні риси, вживається атрибутивно, у складі складеного іменного присудка та відокремлених конструкцій. Як і Participle I, Participle II може утворювати абсолютні конструкції, маючи в такому разі свій семантичний суб'єкт і реалізуючи дієслівні риси [1, с. 82–83].

Український дієприкметник являє собою неособову дієслівну форму, що позначає дію або стан як реалізовану в часі ознаку особи або предмета, тобто називає ознаку предмета за дією. Дієприкметник поєднує в собі ознаки дієслова і прикметника. За своїм значенням дієприкметники поділяються на дві групи: активні й пасивні. Активні дієприкметники виражають ознаку предмета щодо виконуваної ним дії – носій ознаки і виконавець дії співпадають. Такі дієприкметники в сучасній українській літературній мові вживаються рідко. Пасивні дієприкметники виражають ознаку предмета, на який спрямована дія, тобто ознаку особи або предмета, зумовлену дією іншої особи або предмета (носій ознаки – один предмет, а виконавець дії – інший). Український дієприкметник виконує синтаксичні функції означення й іменної частини складеного іменного присудка. Поєднуючись із залежними словами, український дієприкметник утворює дієприкметниковий зворот, котрий відокремлюється в позиції після

означуваного слова або якщо має додаткове обставинне значення. Функція обставини українському дієприкметнику, на відміну від англійського, не властива. Натомість українська мова має іншу особливу дієслівну форму – дієприслівник, який являє собою незмінну дієслівну форму, що позначає додаткову дію, пояснюючи в реченні основне дієслово-присудок. Дієприслівник поєднує в собі ознаки дієслова й прислівника, завжди виконує функцію обставини і, як правило, відокремлюється в реченні [6, с. 396–400, 403]. Український дієприкметник, на відміну від дієприслівника, утворюється від обмеженої кількості дієслів.

Такі граматичні відмінності між дієприкметниками в обох мовах в основному й зумовлюють способи перекладу англійських дієприкметників. Англійський дієприкметник нечасто перекладається українським дієприкметником. Це переважно властиво пасивним дієприкметникам: *The ultimatum issued by the OAS to the new government prompted the ousted leader to delay plans to return home on Thursday* (DT, 01.07.09) – «Ультиматум, **висунутий** ОАД (Організацією американських держав) новому уряду, спонукав колишнього главу держави відкласти плани повернення додому в четвер»; *Opponents of the treaty say it is a repackaged version of the EU Constitution, rejected by French and Dutch voters in 2005* (DT, 09.07.09) – «Противники договору стверджують, що він є зміненою версією Конституції ЄС, відхиленої виборцями Франції та Голландії в 2005 році»; *A Burger King Bacon Double Cheeseburger bought in Brazil contains 3.2g of salt, while one bought in the UK contains much less – 2.1g of salt in every burger* (G, 23.07.09) – «Бургер «Подвійний чізбургер із королівським беконом», куплений у Бразилії, містить 3,2 г солі, тоді як такий самий бургер, придбаний у Великобританії, містить набагато менше солі – 2,1 г у кожному».

Як правило, український переклад англійського речення являтиме собою складнопідрядне речення з підрядним означальним, у якому англійському дієприкметнику відповідатиме особова форма українського дієслова-присудка підрядної частини. Передусім це стосується перекладу Participle I: *...he saw the lion staring at him from some bushes* (G, 18.07.09) – «він побачив лева, який пильно дивився на нього з-за кущів»; *They want to use the Aphalara itadori, which is a psyllid - a small jumping insect that eats a specific plant – to attack Japanese knotweed (Fallopia japonica)...*

(Obs, 19.07.09) – «Вони хочуть використати листоблішку *Aphalara itadori* – маленьку комашку, яка може стрибати й харчується певним видом рослин, – у боротьбі проти японського горця птичого (*Fallopia japonica*)...»; *...he discovered a comet orbiting Jupiter* (G, 22.07.09) – «він відкрив комету, яка обертається по орбіті навколо Юпітера».

Можливий також переклад інфінітивом чи віддієслівним іменником: *Miss Brown spent the money in the United States and Italy trying to conceive* (DT, 14.07.09) – «Міс Браун витратила гроші у Сполучених Штатах та Італії у спробах завагітніти».

Англійський дієприкметник у функції обставини часто трансформується в український дієприслівник: *Specialising in classical music and cultural programming, Poland's Dwojka station is entirely financed by the public license fee* (DT, 09.07.09) – «Спеціалізуючись на класичній музиці й культурних програмах, польська радіостанція «Двойка» повністю фінансується за рахунок ліцензійної плати»; *...they spend too much of their time indoors, watching television or playing computer games* (G, 13.07.09) – «вони проводять надто багато часу вдома, дивлячись телевизор чи граючи в комп'ютерні ігри»; *When shown the unusually large-looking poppy seeds, General Khodaidad, Afghanistan's minister of counter-narcotics, said they were a strain of "super poppy"* (DT, 01.07.09) – «**Побачивши** незвичайно велике на вигляд макове зерня, генерал Ходейдед, міністр Афганістану з боротьби з наркотиками, заявив, що це штам «супер-маку»».

Англійське речення з дієприкметниковим зворотом, особливо з абсолютним зворотом, може трансформуватися на складне складносурядне чи безсполучникове речення: *Mecca, in Saudi Arabia, is a focal point for all Muslims and the centre of Islamic pilgrimage, the Hajj, visited by more than 2 million followers every year* (DT, 01.07.09) – «Мекка в Саудівській Аравії – святе місце для всіх мусульман і центр мусульманського паломництва, хаджу, її відвідують щороку більше ніж два мільйони паломників»; *Sought after for their meat, fins, cartilage and oil, a third of all open water sharks - including the great white and hammerhead - face extinction...* (DT, 02.07.09) – «Акул виловлюють заради їхнього м'яса, плавників, хрящів і жиру, через що третина усіх акул, що живуть у відкритому морі, зокрема велика біла акула і молот-риба, опинилася перед загрозою вимирання»; *Explosions rocked two private factories in central India on Sunday, killing at least eight people and injuring another 40* (G, 06.07.09) – «У неділю

пролунали вибухи на двох приватних фабриках у центральній Індії, унаслідок чого загинули щонайменше 8 людей і травмовано ще 40».

Основними чинниками, які впливають на вибір українського варіанта перекладу англійського дієприкметника, є його лексичне й граматичне значення, синтаксична функція, входження до складу зворотів, граматичні особливості українського дієприкметника, норми мови перекладу.

Отже, найтипівішими граматичними труднощами перекладу англійських інформаційних текстів є переклад конструкцій пасивного стану, інфінітивних і дієприкметникових конструкцій. Лексичне й граматичне значення англійських дієслівних форм, їх синтаксична функція, входження до складу зворотів, контекстуальне оточення, граматичні особливості українського дієслова, норми мови перекладу визначають обсяг граматичних трансформацій, які зачіпають як морфологічні характеристики слів, так і синтаксичну будову речення загалом.

Перелік умовних позначень використаних джерел

DT – «Daily Telegraph»

G – «Guardian»

Obs – «Observer»

Література

1. Иванова И. П. Теоретическая грамматика современного английского языка : [учебник] / Иванова И. П., Булакова В. В., Почепцов Г. Г. – М. : Высшая школа, 1981. – 285 с.
2. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Ч. 1. Граматичні труднощі / В'ячеслав Іванович Карабан. – Флоренція – Страсбург – Гранада – Київ : TEMPUS, 1997. – 317 с.
3. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад: [навч. пос. для шкіл з поглибл. вивч. англ. мови, ліцеїв, гімназій, коледжів] / Алла Яківна Коваленко. – Тернопіль : Видавництво Карп'юка, 2001. – 284 с.
4. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : [підручник] / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2001. – 448 с.
5. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов : [навч. пос.] / Ілько Вакулович Корунець. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 464 с.
6. Шевчук С. В. Сучасна українська літературна мова : [навч. пос.] / С. В. Шевчук, Н. Г. Шкурятяна. – К. : Літера, 2000. – 688 с.
7. Шмігер Т. В. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя: ключові проблеми та періодизація: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.02.16 «Перекладознавство» / Т. В. Шмігер. – К., 2008. – 22 с.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2012 р.